

GOSPODARSTWO DOMOWE

WYMIAR SPOŁECZNO-EKONOMICZNY

Zawody okręgowe XXI Olimpiady Wiedzy Ekonomicznej już za nami

GRZEGORZ WAŁĘGA

sekretarz naukowy Komitetu Głównego OWE

Zawody II stopnia (okręgowe) XXI Olimpiady Wiedzy Ekonomicznej odbyły się w sobotę, 5 stycznia 2008 r. w siedemnastu komitetach okręgowych zlokalizowanych w największych miastach: Białymstoku, Bydgoszczy, Częstochowie, Gdańsku, Katowicach, Kielcach, Krakowie, Lublinie, Łodzi, Olsztynie, Opolu, Poznaniu, Rzeszowie, Szczecinie, Warszawie, Wrocławiu i Zielonej Górze. Do tego etapu zawodów zakwalifikowanych zostało łącznie 1383 najlepszych uczestników, którzy zostali wyłonieni w zawodach szkolnych spośród ponad 14,5 tys. uczniów zgłoszonych do zawodów. Udział w zawodach OWE w bieżącym roku szkolnym zgłosiło 819 szkół z całej Polski.

Uczestnicy zawodów II stopnia (okręgowych) udzielali odpowiedzi na pytania opisowe nt. oszczędności gospodarstw domowych, jak również na pytania sprawdzające umiejętność rozumienia tekstu artykułu. Oprócz tego uczestnicy dokonywali analizy struktury i dynamiki wydatków na towary i usługi konsumpcyjne polskich gospodarstw domowych w 1999 i 2006 r. oraz rozwiązywali 30 pytań testowych.

Prace uczestników zawodów II stopnia (okręgowych) oceniane są przez jury powołane przy każdym Komitecie okręgowym. Najlepsze z nich zostaną następnie przekazane do zespołu ds. weryfikacji wyników zawodów II stopnia (okręgowych) powołanego przez Komitet Główny Olimpiady Wiedzy Ekonomicznej. Spośród autorów tych prac zostanie wyłonionych stu najlepszych uczestników, którzy wezmą udział w zawodach III stopnia (centralnych) XXI Olimpiady Wiedzy Ekonomicznej. Lista uczestników zakwalifikowanych do kolejnego etapu zawodów jest zatwierdzana przez Komitet Główny Olimpiady Wiedzy Ekonomicznej.

Uczestnicy OWE rywalizują o wiele cennych nagród. Wśród nich, jak co roku, znajdują się: Nagroda Prezesa Rady Ministrów, indeksy na najlepsze uczelnie w Polsce (do wyboru aż 38 uczelni!), nagrody pieniężne, stypendia naukowe, wyjazdy zagraniczne oraz wiele nagród rzeczowych. Również dla nauczycieli oraz najlepszych szkół

przygotowywane są atrakcyjne nagrody ufundowane przez sponsorów OWE.

Zawody III stopnia (centralne) XXI Olimpiady Wiedzy Ekonomicznej odbędą się 8 i 9 marca 2008 r. w podwarszawskiej Jachrance i będą składać się z dwóch części: egzaminu pisemnego i ustnego. W części pisemnej tego etapu zawodów uczestnicy zmierzą się z pytaniem opisowym o charakterze ogólnym, nawiązującym do hasła olimpiady (20 pkt.), pytaniem uwzględniającym preferencje sponsora – do wyboru z 2 lub 3 propozycji (10 pkt.), zadaniem analitycznym sprawdzającym umiejętność interpretacji zjawisk i tendencji obserwowanych w gospodarce (10 pkt.) oraz z 30 pytaniami testowymi wielokrotnego wyboru (60 pkt.). Uczestnik z części pisemnej może zdobyć maksymalnie 100 punktów. Do części ustnej egzaminu przystępują tylko ci uczestnicy zawodów III stopnia (centralnych), którzy z egzaminu pisemnego uzyskali minimum kwalifikacyjne ustalone przez jury. Każdy uczestnik podczas części ustnej egzaminu odpowiada na pytania zawarte w wylosowanym przez siebie zestawie pytań (20 pkt.) oraz prezentuje wskazany przez jury jeden z trzech wcześniej zadanych tematów (12 pkt.).

Wszystkim uczestnikom zakwalifikowanym do zawodów III stopnia (centralnych) już dziś serdecznie gratulujemy i życzymy dalszych sukcesów w XXI Olimpiadzie Wiedzy Ekonomicznej!

ZESTAW PYTAŃ Z ZAWODÓW II STOPNIA (OKRĘGOWYCH) XXI OLIMPIADY WIEDZY EKONOMICZNEJ

I Pytanie opisowe o charakterze ogólnym. (0 – 20 pkt.)

Scharakteryzuj proces oszczędzania gospodarstw domowych oraz czynniki określające wybór formy oszczędzania.

II Pytanie sprawdzające rozumienie artykułu. (za każdą poprawną odpowiedź: 2 pkt.)

Na podstawie artykułu A. Czuryło pt. *Szara strefa maleje, ale nadal pracuje w niej 10 proc. Polaków* z „Gazety Pra-

wnej” nr 160 (2030) z 20.08.2007 r. (tekst artykułu można pobrać z witryny www.gazetaprawna.pl/?action=showNews&dok=2030.86.0.39.2.1.0.3.htm) odpowiedź na następujące pytania:

- Oszacuj, o ile zmieniła się liczba pracujących w Polsce pomiędzy 1998 a 2004 r.
- Na podstawie danych Komisji Europejskiej podaj, w którym państwie szara strefa (mierzona jej udziałem w PKB) jest najmniejsza.
- Wymień pięć negatywnych konsekwencji zatrudnienia na czarno dla pracowników.
- Oblicz, ile w 2006 r. wynosiły przychody z nieujawnionych źródeł.
- Wymień trzy główne branże, w których najczęściej dochodzi do zatrudnienia na czarno.

III Zadanie sprawdzające umiejętność korzystania z danych statystycznych. (0 – 10 pkt.)

W tabeli zamieszczono wybrane informacje na temat przeciętnych miesięcznych wydatków na towary i usługi konsumpcyjne na 1 osobę w gospodarstwach domowych w 1999 i 2006 r.

Grupy wydatków	Kwota		Struktura		Dynamika 2006/1999 (1999 = 100)
	1999	2006	1999	2006	
Żywność i napoje bezalkoholowe	171 zł		32,26%		
Odzież i obuwie		40 zł		5,61%	
Użytkowanie mieszkania i nośniki energii, wyposażenie mieszkania i prowadzenie gospodarstwa domowego		185 zł			136,03
Zdrowie, rekreacja i kultura, edukacja	68 zł				147,06
Transport i łączność	66 zł	104 zł			
Pozostałe wydatki konsumpcyjne		82 zł			149,09
Wydatki na towary i usługi konsumpcyjne ogółem			100%	100%	

Źródło: *Budżety gospodarstw domowych w 1999 r.*, „Informacje i Opracowania Statystyczne”, Główny Urząd Statystyczny, Warszawa 2000, s. 25; *Budżety gospodarstw domowych w 2006 r.*, „Informacje i Opracowania Statystyczne”, Główny Urząd Statystyczny, Warszawa 2007, s. 60.

- Uzupełnij w tabeli brakujące wartości. Kwoty wydatków na poszczególne grupy towarów i usług konsumpcyjnych należy zaokrąglić do pełnych złotych, natomiast wskaźniki struktury i dynamiki do dwóch miejsc po przecinku.
- Na podstawie danych z tabeli uzupełnij poniższe zdania (za każdą poprawną odpowiedź: 2 pkt.):
 - udział wydatków na zdrowie, rekreację i kulturę oraz edukację w wydatkach na towary i usługi konsumpcyjne ogółem wynosił w 2006 r. _____%,
 - wydatki na użytkowanie mieszkania i nośniki energii oraz wyposażenie mieszkania i prowadzenie gospodarstwa domowego w 2006 r. wzrosły/spadły o _____% w porównaniu z 1999 r.,
 - największą dynamikę zanotowano w przypadku wydatków na _____; wynosiła ona _____%.
- Wiedząc dodatkowo, że ceny w 2006 r. były wyższe o 27% niż w 1999 r.:
 - wydatki na towary i usługi konsumpcyjne ogółem wzrosły/spadły realnie o _____%,
 - wydatki na odzież i obuwie w 2006 r. w cenach z 1999 r. wynosiły _____ zł.

IV Pytania testowe – w każdym pytaniu zaznacz jedną prawidłową odpowiedź. (0-60 pkt.)

- Gdy spada cena cementu, to wówczas:
 - wzrasta popyt na betoniarki
 - spada cena betoniarek
 - wzrasta wielkość podaży cementu
 - spada wielkość popytu na betoniarki
- Roman lubi bilard i napoje izotoniczne. Który z poniższych warunków musi być spełniony, aby mógł on osiągnąć maksymalną użyteczność całkowitą?
 - użyteczność całkowita czerpana z obydwu dóbr musi być jednakowa
 - iloczyn użyteczności krańcowej i ceny jednego dobra powinien być równy iloczynowi użyteczności krańcowej i ceny drugiego dobra
 - stosunek użyteczności całkowitej czerpanej z konsumpcji każdego z dóbr do jego ceny powinien być jednakowy dla obu dóbr
 - żadna z powyższych odpowiedzi nie jest prawidłowa
- Które z poniższych stwierdzeń jest prawdziwe w odniesieniu do pojęcia „dobro publiczne”?
 - koszt krańcowy związany z dostarczeniem dobra publicznego kolejnemu konsumentowi jest bliski zeru
 - każdy konsument dobra publicznego może być w łatwy sposób wykluczony z konsumpcji tego dobra
 - dobra publiczne nie mogą być wytwarzane przez sektor prywatny
 - dobra publiczne są zużywane wyłącznie przez instytucje rządowe (publiczne)
- Jeżeli funkcja produktu krańcowego znajduje się powyżej funkcji produktu przeciętnego, to funkcja produktu przeciętnego jest:
 - rosnąca
 - stała
 - malejąca
 - nie można tego stwierdzić bez dodatkowych informacji
- W sytuacji wyboru konsumenta pomiędzy dwoma dobrami jego krzywe obojętności będą liniami prostokątnymi do jednej z osi, gdy:
 - dobra są względem siebie komplementarne
 - dobra są doskonałymi substytutami
 - jedno z dóbr jest dobrem niechcianym
 - jedno z dóbr jest konsumentowi obojętne

8. Paradoks zapobiegliwości to zjawisko polegające na:
- [A] jednoczesnym wzroście oszczędności i inwestycji
 - [B] jednoczesnym spadku oszczędności i inwestycji
 - [C] spadku dochodu narodowego zapewniającego równowagę pod wpływem wzrostu skłonności do oszczędzania
 - [D] jednoczesnym zwiększeniu udziału oszczędności mniej ryzykownych w oszczędnościach ogółem i wzroście stopy zwrotu
9. Krzywa Phillipsa obrazuje zależność pomiędzy:
- [A] stopą inflacji a stopą bezrobocia
 - [B] zapotrzebowaniem na pracę a stopą bezrobocia
 - [C] wielkością luki PKB a stopą bezrobocia przymusowego
 - [D] stopą oprocentowania kredytów inwestycyjnych a stopą bezrobocia
10. Zgodnie z zasadą akceleracji:
- [A] wzrost cen produktów przedsiębiorstwa zwiększa rozmiary jego produkcji
 - [B] zmiana popytu konsumpcyjnego powoduje o wiele większą zmianę popytu inwestycyjnego
 - [C] wzrost poziomu wynagrodzeń zwiększa presję inflacyjną
 - [D] wzrost stopy bezrobocia powiększa deficyt finansów publicznych
11. Bezrobocie frykcyjne związane jest z:
- [A] niedopasowaniem wymagań pracodawców i kwalifikacji siły roboczej
 - [B] utrzymywaniem się poziomu wynagrodzeń powyżej poziomu równowagi wyznaczonego przez przecięcie się krzywej popytu i podaży pracy
 - [C] wejściem gospodarki w fazę recesji
 - [D] poszukiwaniem nowego miejsca pracy w związku ze zmianą miejsca zamieszkania
12. Baza monetarna obejmuje:
- [A] gotówkę w obiegu i rezerwy gotówkowe banków komercyjnych w banku centralnym
 - [B] gotówkę w obiegu i depozyty w złotych o terminie zapadalności do 1 miesiąca
 - [C] gotówkę w obiegu i depozyty terminowe w złotych i walutach wymiennalnych o terminie zapadalności do 1 roku
 - [D] gotówkę w obiegu oraz wszystkie wkłady w bankach komercyjnych bez względu na ich walutę i termin zapadalności
13. PKB *per capita*:
- [A] pozwala określić rzeczywistą kapitałochłonność gospodarki
 - [B] uwzględnia zarówno dochody netto z własności za granicą, jak i produkcję wytworzoną w szarej strefie
 - [C] wyliczony według parytetu siły nabywczej pozwala dokonać międzynarodowego porównania jakości życia poszczególnych obywateli
 - [D] nie uwzględnia różnic w podziale dochodów w społeczeństwie
14. *Goodwill* to:
- [A] rodzaj postawy kierownika, który chętnie akceptuje pomysły swoich podwładnych
 - [B] całokształt wiedzy technicznej przedsiębiorstwa umożliwiający produkcję określonego produktu lub usługi
 - [C] zbiór dobrych praktyk w zakresie nadzoru właścicielskiego
 - [D] wartość nadwyżki ceny zakupu przedsiębiorstwa ponad wartość jego aktywów netto przy przejściu przedsiębiorstwa
15. Akredytywa to:
- [A] jedna z form rozliczeń bezgotówkowych pomiędzy firmami
 - [B] odroczenie spłaty kredytu
 - [C] dokument potwierdzający posiadanie zdolności kredytowej przez kredytobiorcę
 - [D] forma zabezpieczenia kredytu
16. Osoba przeprowadzająca likwidację podmiotu postawionego w stan likwidacji to:
- [A] syndyk
 - [B] komornik
 - [C] sędzia komisarz
 - [D] windykator
17. Promesa kredytowa to:
- [A] możliwość wydłużenia okresu kredytowania
 - [B] zestawienie wysokości rat kredytu wraz z kosztami jego obsługi
 - [C] zawieszenie spłaty kredytu w związku ze złą sytuacją kredytobiorcy
 - [D] przyrzeczenie udzielenia kredytu przez bank
18. Źródłami dochodów budżetu państwa nie są:
- [A] akcyza na paliwa silnikowe
 - [B] cła na importowane wyroby hutnicze
 - [C] środki uzyskane ze sprzedaży obligacji skarbu państwa
 - [D] opłaty sądowe i skarbowe
19. W Polsce rząd w celu pokrycia nieprzewidzianych, bieżących wydatków budżetu państwa może:
- [A] zaciągnąć nisko oprocentowany kredyt w Narodowym Banku Polskim
 - [B] wstrzymać regulowanie zobowiązań z tytułu wcześniej zaciągniętych kredytów i pożyczek do czasu zwiększenia dochodów budżetowych
 - [C] wykorzystać całą rezerwę ogólną
 - [D] wyemitować skarbowe papiery wartościowe ponad górny pułap zapisany w ustawie budżetowej
20. Wskaż podstawową cechę funduszy inwestycyjnych typu *no load*:
- [A] nie pobierają prowizji od sprzedaży jednostek uczestnictwa
 - [B] zawsze osiągają wyniki gorsze od benchmarku
 - [C] nie naliczają opłat za zarządzanie aktywami
 - [D] są sprzedawane tylko w ofercie prywatnej
21. W strukturze portfela inwestycyjnego otwartych funduszy emerytalnych największy udział mają:
- [A] skarbowe instrumenty dłużne
 - [B] akcje
 - [C] depozyty bankowe i bankowe papiery wartościowe
 - [D] inwestycje w zagraniczne akcje i instrumenty dłużne
22. *Minutes* to:
- [A] okres bezpośrednio poprzedzający ogłoszenie przez FED decyzji o wysokości podstawowych stóp procentowych
 - [B] faza składania zleceń na otwarcie sesji w notowaniach ciągłych na Giełdzie Papierów Wartościowych w Warszawie
 - [C] sytuacja na rynku walutowym, kiedy w danym okresie nie zawiera się żadnych transakcji
 - [D] zapis dyskusji na posiedzeniu Rady Polityki Pieniężnej
23. Wysoką wartość którego z poniżej podanych wskaźników można uznać za korzystną z punktu widzenia inwestora giełdowego?
- [A] P/E
 - [B] P/CF
 - [C] P/BV
 - [D] DY
24. Krótka sprzedaż na giełdzie oznacza:
- [A] sprzedaż opcji kupna ze stratą
 - [B] zakup i sprzedaż papierów wartościowych w ciągu danej sesji giełdowej

- [C] zamknięcie pozycji w kontrakcie terminowym
 [D] pożyczanie papierów wartościowych w celu ich sprzedaży

25. Na warszawskiej Giełdzie Papierów Wartościowych publikowany jest indeks mWIG40, który:

- [A] obejmuje 40 spółek rynku podstawowego o największej kapitalizacji i najwyższych obrotach
 [B] wyliczany jest dla spółek z sektora mediów o kapitalizacji większej niż 40 mln zł
 [C] zastąpił indeks MIDWIG
 [D] obejmuje 40 spółek o najmniejszej kapitalizacji

26. Działanie firmy Michelin, która przejęła dostawców kauczuku i drutu, można nazwać:

- [A] dywersyfikacją koncentryczną
 [B] integracją pionową wstecz
 [C] integracją pionową w przód
 [D] specjalizacją selektywną

27. Rekrutacja wewnętrzna jest przeprowadzana za pomocą:

- [A] wysłania pisemnych ofert pracy do wybranych osób zatrudnionych w innych przedsiębiorstwach
 [B] zamieszczania ogłoszeń tylko w mediach o zasięgu krajowym
 [C] rozpatrywania kandydatur tylko wśród zatrudnionych pracowników w danej organizacji
 [D] zlecenia przeprowadzenia naboru przez „łowców głów” (*head hunters*)

28. *Outplacement* to:

- [A] program pomocy zwalnianym pracownikom najczęściej finansowany przez pracodawcę
 [B] przenoszenie stanowisk pracy z krajów o wysokich kosztach pracy do krajów o niskich kosztach pracy
 [C] zlecenie przetargów wyspecjalizowanym podmiotom zewnętrznym
 [D] organizowanie spotkań integracyjnych w firmach

29. *Benchmarking* oznacza:

- [A] porównywanie wyników finansowych przedsiębiorstwa z przeciętnymi wynikami dla branży, w której prowadzi ono działalność
 [B] realizowanie strategii przedsiębiorstwa z uwzględnieniem spojrzenia projąkościowego
 [C] analizę siły oddziaływania dostawców i odbiorców na pozycję rynkową przedsiębiorstwa
 [D] porównywanie procesów i praktyk stosowanych w przedsiębiorstwie w odniesieniu do najsilniejszego konkurenta

30. Przedsięwzięcia o małym udziale w szybko rosnącym rynku według macierzy Boston Consulting Group (BCG) reprezentują:

- [A] „znaki zapytania”
 [B] „gwiazdy”
 [C] „dojne krowy”
 [D] „pieski”

Przykładowy schematy odpowiedzi na pytanie opisowe o charakterze ogólnym:

I Wybrane aspekty teoretyczne:

- a) pojęcie oszczędności gospodarstwa domowego,
 b) wybór międzyokresowy gospodarstwa domowego – oszczędności jako odłożona konsumpcja,
 c) motywy oszczędzania gospodarstw domowych,
 d) główne czynniki determinujące poziom oszczędności gospodarstw domowych,
 e) omówienie mechanizmu powstawania oszczędności na przykładzie wybranych teorii (np. teoria cyklu życia, teoria dochodu permanentnego, funkcja oszczędności w modelu Keynes’a).

II Wybrane aspekty empiryczne:

- a) przegląd dostępnych dla gospodarstw domowych form oszczędności,
 b) omówienie determinant wyboru form oszczędzania,
 c) problem dywersyfikacji portfela lokat – stopa zwrotu a ryzyko,
 d) analiza rozmiarów i struktury oszczędności gospodarstw domowych w Polsce.

III Własna ocena i wnioski:

- a) wpływ poziomu oszczędności na kondycję ekonomiczną gospodarstw domowych i sytuację gospodarczą kraju,
 b) ocena przyczyn zróżnicowania stóp oszczędności gospodarstw domowych,
 c) propozycje pożądanych zmian w strukturze oszczędności gospodarstw domowych w aspekcie mikro- i makroekonomicznym.

II Odpowiedzi do pytania sprawdzającego rozumienie artykułu:

Ad. 1. Liczba pracujących zmniejszyła się o około 2054 tys. osób.
 Ad. 2. Według danych Komisji Europejskiej najmniejszy udział szarej strefy w PKB odnotowano w Austrii (1,5% PKB).

Ad. 3. Przykładowe odpowiedzi:

- brak podstawy prawnej stosunku pracy,
- brak ochrony praw pracownika przewidzianych w kodeksie pracy w zakresie np. czasu pracy, ochrony pracowników młodocianych, prawa do urlopu wypoczynkowego itp.,
- nieopłacanie składek na ubezpieczenia społeczne,
- brak odszkodowań z tytułu wypadków przy pracy,
- brak prawa do zasiłku chorobowego,
- brak prawa do emerytury, nawet po przekroczeniu wieku emerytalnego, z uwagi na brak okresów składkowych,
- w określonych przypadkach pozbawienie opieki medycznej z powodu nieopłacenia składki na ubezpieczenie zdrowotne,
- sankcje za złamanie przepisów prawa nakładane np. przez urzędy skarbowe oraz Państwową Inspekcję Pracy.

Ad. 4. W 2006 r. przychody z nieujawnionych źródeł wyniosły około 114 667 tys. zł.

Ad. 5. Branże, w których najczęściej dochodzi do zatrudnienia na czarno:

- budownictwo (remonty i naprawy ogólnobudowlane),
- rolnictwo (prace w rolnictwie),
- handel (prace w handlu),
- wybrane usługi (opieka nad dzieckiem lub starszą osobą, korepetycje, różne prace domowe).

III Prawidłowe odpowiedzi do zadania sprawdzającego umiejętność korzystania z danych statystycznych:

Ad. 2

- a) udział wydatków na zdrowie, rekreację i kulturę oraz edukację w wydatkach na towary i usługi konsumpcyjne ogółem wynosił w 2006 r. **14,03%**,
 b) wydatki na użytkowanie mieszkania i nośniki energii oraz wyposażenie mieszkania i prowadzenie gospodarstwa domowego w 2006 r. **wzrosły o 36,03%** w porównaniu z 1999 r.,
 c) największą dynamikę zanotowano w przypadku wydatków na **transport i łączność**; wynosiła ona **157,58%**.
 Wiedząc dodatkowo, że ceny w 2006 r. były wyższe o 27% niż w 1999 r.:
 d) wydatki na towary i usługi konsumpcyjne ogółem **wzrosły** realnie o **5,93%**,
 e) wydatki na odzież i obuwie w 2006 r. w cenach z 1999 r. wyniosły **31,5 zł**.

Prawidłowe odpowiedzi do pytań testowych:

1. A; 2. D; 3. A; 4. A; 5. D; 6. A; 7. D; 8. C; 9. A; 10. B; 11. D; 12. A; 13. D; 14. D; 15. A; 16. A; 17. D; 18. C; 19. C; 20. A; 21. A; 22. D; 23. D; 24. D; 25. C; 26. B; 27. C; 28. A; 29. D; 30. A.